

TÁRSADALMI, MŰSZAKI, BÁNYÁSZATI és KOHÁSZATI HETI SZAKLAP.

SZERKESZTI és KIADJA :

LITSCHAUER LAJOS

kir. főmérnök, a selmeczbányai m. kir. bányaiskola
ügyvezető szaktanára.

Megjelenik : Minden vasárnap.

Előfizetési ára : Havonként egy korona.

Selmeczbánya. 1907 Nov. 7.

Az „Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület“ folyó évi nagygyűléséből, memorandumot fogadott el a magyar bányatörvényről, és a teljesen kidolgozott törvényjavaslatot és megokolását küldöttség útján adta át a kormányelnöknek. A miniszterelnök a küldöttségnek megígérte, hogy a törvényjavaslatot még ez ülészak folyamán be fogja terjeszteni a képviselőházhoz; mielőtt azonban a tervezetet véglegesen megszövegeznék az igazságügyi miniszter, kinek hatáskörébe a törvény jogi része tartozik, hallani akarja az érdekeltek s különösen a jogászok véleményét is a tervezetről s ezért azt, megokolásával együtt azon felhívással adta ki az összes ügyvédi kamaráknak, hogy a tervezetre vonatkozó észrevételeiket s óhajtott módosításaikat, december 15.ig hozzá terjesszék fel.

Ez mai legnevezetesebb híradásunk!

Már így röviden és szárazon regisztrálva is, nevezetes és nagyjelentőségű mozzanat a hazai bányászat és kohászat fejlődésének történetében.

Megtoldjuk azonban nevezetes hírünket még egy második oly közléssel, mely különösen azok érdeklődését fogja felkelteni, kik a magyar bányatörvény megalkotásának legújabb törekvéseit figyelemmel kísérték és

részlvettek abban a meg-meg-ujuló mozgalomban, a mely a magyar bányatörvény megalkotásának nagy eszméjét az „Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület”-ben napirendre tűzték és napirenden tartották mind a mai napig.

Ezek közül első volt az, ki ma is elől jár a csatasorban és ki ma közvetlen szak- és kartársai megbízásából és felkérése folytán, hosszú hallgatás után, egész tudásával és teljes munkarejével ismét munkához látott, hogy a legeslegujabb magyar bányatörvényjavaslat esetleg módosuló tervezetében a jogi részt kellőleg kidomborítsa s mint kiváló bányajogász nemcsak jogi, de bányászatközgazdasági és bányászat-technikai tekintetből is, minél tökéletesebb törvényhozói alkotássá fejleszteni segítse.

Dr. Fehér Manó ügyvéd, Oraviczabányán, a temesvári ügyvédi kamara megbízásának és felkérésének, mint értesülünk, készséggel eget tesz és nagy tudású szakvéleményének megszerkesztésénél minden bizonynyal szivesen fogja venni úgy jogász kartársainak, mint a bányász-körök szakszerű támogatását és véleményeik megokolt nyilvánítását.

Bízva ezen fettevésünk helyességében Dr. Fehér Manó ügyvéd úr figyelmébe ajánljuk a magyar bányász- és kohász-altisztek ügyét is, és kérjük gondoljon rájuk is akkor, a mikor a bányászatnak bizonynyára minden ágazatára és minden tényezőjére kiterjeszkedő, előreláthatólag megszabású szakvéleményét megalkotja. —

„Jó szerencsét“ a munkához!

A bányásziskolák szervezésének kérdéséhez.

A porosz kormány 1907 év május hónapban, az 1898 évben kiadásra került első szabályrendeletet hatályon kívül helyező új utasítást adott ki a Szaarbrücken kir. bányai igazgatóság kerületében létesített bányásziskolák számára. Ezen szabályrendelet, illetőleg intézkedés szerint a saarbsückeri bányai igazgatósági kerületben négy alsófokú bányásziskola (Louisenthal, Sulzbach, Götteleborn és Neunkirchen) és egy felsőfokú bányásziskola (St. Johann-Saarbrücken) van szervezve. Az egy szerves egészet képező ezen öt bányásziskola a bányai igazgatósági kerület művei számára bányász- és gépész-művezetőket nevel. Az alsófokú bányásziskolák, a felsőfokú bányásziskola számára készítik elő az arra alkalmas, fiatal bányamunkásokat; a felsőfokú bányásziskola neveltjeit, bányászfelőri, gépészfelőri, bányászfőfelőri és gépészeti művezetői állomásokra képesíti. Az intézet a kir. bányai igazgatóság alá van rendelve; az igazgatóság elnöke, a bányásziskola kurátora. A bányásziskola közvetlen vezetésére igazgató van kirendelve. Az igazgató a tanítást ellen-

őrzi; az iskolai fegyelem fölött örökdik; a tanárok, tisztviselők és szolgák kötelesség-teljesítésére felügyel; fegyelmi és hivatali jogköre, a királyi bányai igazgatók hatáskörével megegyező. — Az alsófokú bányásziskolák két tanítás-folyamra oszlanak; minden tanítás-folyam egy évi tartammal van megszabva. A kiképezés a második évfolyamban veszi kezdetét; a végzés, az első évfolyammal záródik. — A tanítás-év októbertől-októberig tart. A tanítás-folyamok növendékei, a tanítás-órák látogatásán kívül, naponként, rendes munkaszakaszokat teljesíteni tartoznak. Az alsó fokú bányásziskolák második évfolyamára a telepi iskolák azon növendékei vehetők fel, a kik tizennyolczadik életévüket már betöltötték. — A felvételre az ajánlatot az illetékes kir. bányafelügyelőség teszi meg és a felvételi vizsgálat eredményétől van függővé téve. A felvételi vizsgálatok az alsó fokú bányásziskolák tanárainak közbejöttével folynak le. — A felvétel, vagy visszazavetés joga, a bányásziskola igazgatóját illeti meg. — Az alsó-fokú bányásziskolák egy-egy évfolyamába rendszerint tizenkét növendék vehető fel. — A jelentkezés az igazgatónál történik. Jelenkezés alkalmával a 18 ik. életév betöltését, — legalább két évi bányászati illetőleg gépészeti üzemi gyakorlatot, — valamely népiszkola bevégezését, — tovább- képező vagy telepi iskoláknak a 14 ik. életévtől való látogatását, — a gyakorlati tanonczidő alatt tanúsított kifogástalan erkölcsi viselkedést és teljes testi épséget, okmányilag be kell igazolni. A felvételi vizsgálatnak anyaga: folyékony és érthető olvasás, — értelmes és helyes kifejezés-, beszéd- és irálymodor, — gyors és biztos számolás, — a négy számítástani alaplételemnek egész és tört számokkal való helyes keresztülvitele, — szabadkézi rajzoláshoz való elegendő alkalmazkodó tehetség beigazolása. — Az alsófokú bányásziskolára való felvételi vizsgálaton, az igazgató vagy helyettese elnököl. — A második évfolyamba, illetőleg a második osztályba való felvétel után, a növendéknek gyakorlati kiképzése veszi kezdetét; a gyakorlati kiképzés az illetékes műigazgatónak vezetése alatt, a bányásziskola igazgatójával egyetértve, a felügyelőség üzemvezető bányamérnökei által történik. A gyakorlati kiképzés ideje alatt, a növendékeknek alkalmat kell adni arra, hogy a bányászati üzemek összes előforduló munkálatait és berendezéseit saját tapasztalásuk útján, minél tökéletesebben megismerjék. Az alsó fokú bányásziskola végzett növendéke, a felső fokú bányásziskolára felvehető. Mielőtt a növendék a felső fokú bányásziskola tanulói közé besoroztatnék, a bányamiveléstan tanárai által vezeteti bányabejárás alkalmával ki kell, hogy mutassa, hogy az összes előfordulható bányászati munkálatokban tökéletesen járatos és elég ügyes ahhoz, hogy jövőendő pályáján, kenyeret adója érdekeit hatás- és foglalkozás-körénbelül kellőleg érvényesíteni tudja. Oly fiatal munkás emberek, kik a bányászati gépzemre mutatnak hajlandóságot, az üzem követelésének arányában lesznek az iskolák kötelékébe besorozva. A jelentkezés a tizennegyedik életév betöl-

tése után történhet meg. A növendéket, felvétele után, ügyes bányakovácsokhoz vagy üzemi műlakatosokhoz osztják be tanoncz minőségben. A tanonczidő leteltével a további gyakorlati kiképezés a tizennyolczadik életévbe-töltéséig tart és az állami műhelyekben és gépgyárakban történik. Ezen gyakorlati előképzés befejezésével, az alsófokú bányásziskola látogatására, az engedély megadható. Az alsófokú bányásziskola kötelékébe felvett munkásember két éven át a bányászati üzem mindazon ágazatainál van alkalmazva, melyek rája nézve, jövődő foglalkozásköre szempontjából fontosak lehetnek. A bányászati és gépészeti szak növendékei, gyakorlati foglalkoztatásuk ideje alatt, előírásszerint szerkesztett naplót kötelesek vezetni, melyet a felügyelettel közvetlenül megbízott főfelőr illetőleg gépmester vagy művezető láttamozása után, havonkint a bányásziskola igazgatóságához benyújtani tartoznak. A naplóba a szorgalomra, alkalmazhatóságra, ügyességre és magaviseletre vonatkozó megjegyzéseket a felügyelő közeg vezetni be. — Mind a két osztály tanításanyaga egyforma; tanítás tárgyai: nyelvtan, polgári számítás, alsó menyyniségtan, fizika (a legegyszerűbb alaptételek megismerése), szépírás, rajzolás. — Minden tanítás-év végével kötelező vizsgálatok vannak előírva. Az alsófokú bányásziskola alsó osztályából, annak felső osztályába és ebből a felsőfokú bányásziskola alsó osztályába való áthelyezés az évetzáró vizsgálat eredményességétől van függővé téve. —

(Folytatjuk.)

Tudomány-Gyakorlat.

Ásványszenek.

A *szén* éghető test, a melyet a föld mélyéből termelnek és mely növényi anyagok korhadása folytán képződött. —

Alkotórészei: karbonium, hidrogén, oxszigén és nitrogén, a melyeknek menyyniség-aránya, a képződés kora szerint különböző. A karbonban való tartalom annál nagyobb, minél idősebb a *szén*, — míg a hidrogénben, oxszigénben és nitrogénben való tartalom annál nagyobb, minél fiatalabb az ásványos tüzelőanyag.

A gázokban és a *szén*anyagban való részletarányok ingadozásai állapítják meg azon különbözőségeket, a melyek a *szének* tulajdon-ságai útján jelentkeznek.

Ugyanis, nagy sorát lehet megkülönböztetni azon változatoknak, a mely az antracszittal, mint a legidősebb *szén*nel kezdődik és a tőzeggel lezárul, mely a *szén*nek jelenleg fejlődő és lépződő, tehát legfiatalabb fájának minősül. Tény azonban, hogy azon növényzet,

a melyből a tőzeg képződik, távolról sem olyan buja, mint az volt, a mely a kőszénkorszakban tenyészett, a mit a szénfekvetek mellékkőzetében található ásatag növénymaradványokkal jól be lehet igazolni.

A szén változatainak különbözősége különösen elégsük közben látható jól meg; lángjuk ugyanis, annál hosszabb, minél több gázt tartalmaznak úgy, hogy végre lángjuk hosszúsága tekintetéből a fához, mint az ásványos tüzelőszerek őanyagához közelednek mely, mint ismeretes, hosszú és világító lánggal ég el. Az antraczit ellenben, mint a sorozat másik végső határoló típusa, a tiszta karbonnak minősülő kokszt módjára láng nélkül ég. A kokszt, a szénnek, lepárolásából eredő maradványa, mely éppen a desztilláció folyamata által, összes gáznemű alkotó részeit veszíti.

Fentiek értelmezésére szolgáljon az alábbi áttekintés, a mely a különböző szenes tüzelő-anyagok közelítő, közepes összetételét tartalmazza.

A tüzelő - anyag megjelölése.	Karbonban	Hidrogénben	Okszigénben Nitrogénben
	való százalék-tartalom.		
Kokszt	100.	—	—
Antraczit	94.	3.	3.
Sovány szén	91.	4.	5.
Kövér szén	89.	5.	6.
Lángzó szén	78.	5.	17.
Barnaszén.	64.	6.	30.
Tőzeg	59.	6.	35.
Fa	50.	6.	44.

Ezek a számok elemi analízisek eredményei, tehát a szóban forgó tüzelő-anyagban tartalmazott karbonium mennyiségét adják meg, még pedig úgy, hogy általuk azon szénanyag mennyisége is meg van adva, a mely desztilláció közben, a gáznemű vegyületekhez csatlakozva, ezekkel együtt eltávozik. A gyakorlat szempontjából, általán véve azonban sokkal fontosabb annak a tudása, hogy mennyi a vegyileg nem kötött karbonium mennyiségének az illó alkotórészekhez való viszonya úgy, — a mint az a desztillációnál tényleg rezultál.

Az alábbi táblázatban ezért a különböző tüzelő-anyagok, a levegőnek elzárása mellett való-lepárolása közben megállapított át-

lagszámái vannak öszszefoglalva:

A tüzelőanyag megjelölése	Nem kötött szénanyagban, Illóalkotórészekben: való százalék-tartalom.	
	Koksz	100.
Antraczit	91.	9
Sovány szén	85.	14
Kövér szén	71.	29
Lángzó szén.	55.	45
Barnaszén.	45.	55
Tőzeg	37.	63
Fa.	32.	68

Ezen táblázatok öszszállításánál a hamut képező alkotórészeket figyelmen kívül hagyták. Ezek oly ásványos anyagok, a melyek a tüzelőszerekben igen különböző mennyiségekben fordulnak elő és a szónnek, vagy a fának tökéletes elégeése közben vissza maradnak.

(Folytatjuk.)

S z e m l e.

Bányászat.

Érczek előkészítése levegő áramlás segítségével. —

Az érczek előkészítésének czélját egyrészt az érczek és fémkeverékek fémiben való tartalmának fokozása, másrészt pedig a különböző alkotórészeknek egymástól különválasztása és külön-külön való értékesítése képezi. Az előkészítés módszerei között leginkább a vízrel, vagyis a nedves úton való eljárások vannak elterjedve és ezek a valamely ércz- vagy fémies keverék alkotórészeit képező különféle ásványos, illetőleg fémies anyagok fajsúlyának különbözőségére vannak alapítva. A nedves úton való előkészítés módszerei igen sok vizet

követelnek; a víz azonban nem áll mindenhol kellő mennyiségben és csak igen kevés helyen, olcsón rendelkezésre. Hol tehát elegendő és olcsó víz fölött nem rendelkeznek az érczbányászatok üzemei, ott a víz helyébe a mozgatott levegőt kell állítani és ennek kell az alkotórészeknek egymástól való különválasztását elvégezni; ilyenkor azután levegővel vagy széllel való ércz-osztályozásról beszélünk. — Az ezen czélnak szolgálatába rendelt mekhanikai készülékek igen különbözőek lehetnek. A legszokásosabbak és legismertebbek a következők:

Szakemberek előtt nem ismeretlen többek között azon eljárás, a mely szerint, a porrá zúzott érczet valamely levegő áramlás behatása alatt, csatorna-rendszeren szivatják át. E mel-

lett a mozgatott levegőáramlás a könnyű szemecskéket sokkal tovább viszi magával, mint a nehezebbeket; a legsúlyosabbak már közvetlenül azután, hogy a csatornába belejutottak, fenékre hullanak. A ózálba vett különválasztás elérhető végett, az eljárást gyakorlatilag akként viszik keresztül, hogy az ércszemecskéket tartalmazó levegőáramlást, lassan forgó töleszerkezeten szívatják keresztül, mi közben az ércszemecskék a szerint, a mint nehezebbek, vagy könnyebbek, hasítékokon át, hamarább vagy később, az alul álló gyűjtőszekrényekbe lehullanak. Itt az osztályozást, egyes-egyedül a levegő áramlása végezi.

Más eljárás szerint az érc porszemecskéivel telített levegőáramlást, rézsütosan állított, forgólemezek között, hajtják keresztül; a könnyű részeket a levegő áramlása magával elsodorja, a nehezebb szemecskék azonban a lemezekhez ütődnek és lehúlnak. — A levegő áramlása itt, az akadályozó lemeztáblák közbejöttével, választja el a könnyű ércrészeket a súlyosabbaktól. —

Ismét más módszer az, a melynél a levegő áramlását, a finom porrá elaprózott érczel megtöltött dobba, ennek érintője irányában vezetik be. Az erős levegőáramlás a könnyű porszemecskéket magával elragadja, míg a nehezebb szemek a dob alsó részébe lesüllyednek, a honnan időközönként kiemelhetők.

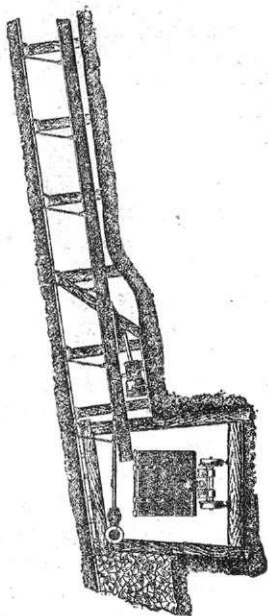
Mіндеzen módszereknél az egyes alkotórészeknek különválasztása, ezek fajsúlyának különbözőségére van alapítva; ez közös alapelvük; de közös hibájuk is van és ez az, hogy az

érezet csak legfinomabban elaprózott állapotban lehet a széllel-szeperáció eljárásának sikeres módon alávetni, — mely alkalommal a nehezebb szemeknek különválasztó leesése azonban rendkívül lassan történik. A részecskék igen aprók és ezért nem elég nehezek arra, hogy a levegőáramlás tovább sodró hatásának a kellő pillanatban ellentálljanak; a levegő áramlása meszsziere elragadja azokat, a mi az osztályozás megbízhatóságának rovására esik. — Ezen bajon kíván segíteni azon legeslegújabb eljárás, a melyet „Windhausen szabadalmazott széllel szeperáló módszere” ezímen fogunk legközelebb ismertetni. —

Gépüzemű kőzetfúrás közben a Herkules bánya Katalin aknáján portól mentesítő álarczokat használnak a melyek az üzemi jelen tések szerint igen jól beválnak és a munkásokat a fúró-pornak a tüdőre való káros befolyásától igen hathatósan megvédelmezik. (Ess Glückauf. 17. 8. 1051. old.)

Szénszállítás a fejtésekben. — Felső-Szilézia egynémely szénbányaművében a fejtésben termelt szén előbb, lánczokra akasztott és kézi erővel rázva mozgatott nyitott csatornák útján viték le a szállító folyosók szintjére. A fekvetek dőlése csekély; az ácsolat igen erős; a lánczdarabok megkövetelt legnagyobb hosszúsága 40 cm. volt. A lánczok rövidsége mellett azonban, a rájok akasztott csatornákat csak nagy erő megfeszítésével tehetett rázó mozgásba hozni; a gyakorlat bebizonyította, hogy egy ember, még emelő átvitel használása esetén is legfeljebb 15 m. hosszú csatornát volt képes rázó moz-

gásban tartani. A rázó-csatornák útján való szállítás előnyös volta, csakhamar bebizonyosodott; a gyakorlati kivitelnél azonban arra alkalmas mozgató szerkezetről kellett gondoskodni, a mi nem kis nehézséget okozott. — Több, sikertelen kísérletezés után a Klein-féle szabadalmazott mozgató szerkezet bizonyult legalkalmasabbnak, a melyet a „Zeitschrift d. Oberschlesischen Berg- und Hüttenmännischen Vereins“ 1907 évi augusztusi füzete nyomán és a becsatolt rajzra való utalással, röviden ismertetni kívánunk. A

hajtóramács hengere vagy 6 cm. vastag pallódeszkára, vagy 1 cm. vastag 80/80 cm. terüetnagyságú vaslemezre, mint alapozó szerkezetre van szerelve. Ezen alap-táblát, vagy alap-lemezt négy oszlop a talphoz odaszorítja; a ramács mozgatható rúdja, forgó csappal van a csatorna aljához kapcsolva. A hajtóramács, differenciáldugattyú módjára van kiképezve úgy, hogy kisebb lapja, magas

nyomásra, nagyobb lapja pedig alacsony nyomásra van igénybe véve. — A nyomott levegő csak akkor léphet be a hengerbe, ha a rázott csatorna a szállítás irányában mozog, mi mellett az e közben felhasznált nyomott levegő, a viszszajarat alatt, az alacsony-nyomású ramácsoldalra hat. — A Ruhr szénkerületben a fejtésekben való szénszállítás céljaira, szállító szallagoknak alkalmazásával próbálkoztak meg; az eredmények azonban nem voltak kielégítőek, mert a szallagoknak a fejtés előrehaladásával lépést tartó áthelyezése oly nagy munkaerőt vett igénybe, hogy még a lapátolás is gazdaságosabbnak mutatkozott. —

Fémkohászat.

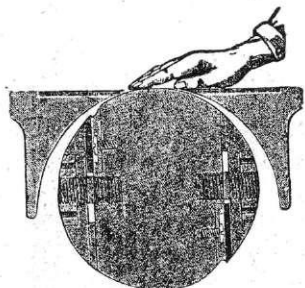
A tiszta mangánnak és ötvözeteinek gyakorlati alkalmazása. A mangánt, ötvözeteinek előállításához leginkább tiszta állapotban használjuk. A tiszta mangán nagyon merev fém, mely az atmoszferikus befolyásoknak nagyon jól ellenáll. Könnyen ötvöződik rézzel, nikkal, horganyval, ónnal, alumíniummal és más fémekkel. Ha horgany-réz ötvözetekhez mangánt adunk, akkor ez azoknak a szilárdságát, szívósságát és rugalmasságát fokozza. Önötvözetek több mint 2-3% óntartalommal nem bírnak el semmiféle mangán pótléket, annál inkább elbírnák azt azonban az ónban szegény ötvözetek. A nikol és újzüst olvasztásánál mint deszokaszidálószer $\frac{1}{2}$ -20%-ig kerül használatba. Alumínium ötvözetekhez mangánrezet egészen 30%-ig lehet pótolni.

A bronzok 5—6% mangán tartalomtól vörösréz-zínt kapnak és tüzet állóbbakká lesznek. A pótlék gyanánt használható

mangánréz 70% rézből és 30% mangánból áll; ha azonban erre a célra ferromangánt használunk, úgy a legjobban megfelel a 80%-os ötvözet. (N. Erf. u. Erf. 1907. 5. f.) *Pinta M.*

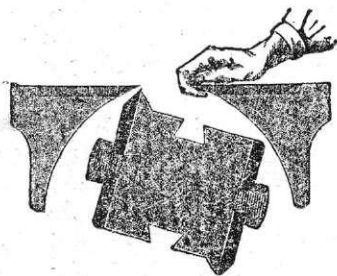
Gépezet.

Biztonsági görönd, munkálógépek számára. — Az iparfelügyelőségek éppen úgy mint a gépgyárak üzemzetősé-

1. sz. rajz.

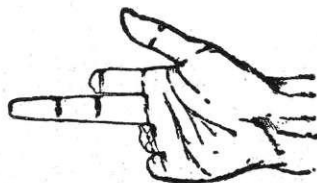
gei már évek óta azon fáradoznak, hogy a fátmegmunkáló gépek kezelését lehetőleg veszélytelené tegyék. A legtöbb védőszer-

2. sz. rajz.

kezet azonban abban a nagyon is jelentős hibában szenved, hogy magát a munkát akadályozza, ezért a gépnek és a hozzája állított embernek teljesítő képességét leszállítja és teljes védelmet még sem biztosít. Ezeknek a bajoknak természetes következképpen kimaradhatatlan dolog, hogy ma-guk a munkások idegenkednek a védelmükre rendelt szerkezettől,

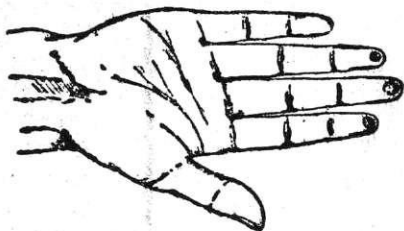
melyet, ha csak valamiképpen lehetséges, önhatalmulag leszerelnek és félretesznek. — A *Cars-tens E. cég Nürnberg*-ben, a kérdéses feladatot a lehetőleg leg-egyszerűbb módon az által ol-dotta meg, hogy kerek kés-göröndöt (1. sz. rajz) szerkesztett, a mely az eddig használatos négyszögű késgöröndek (2. sz. rajz) a teljesítő képességével a versengést tökéletesen elbirja. Az elrendezés olyszerű, hogy nem földi és nem takarja el a vesze-delmes munkaszerszámot, hanem veszélytelené és ártalmatlanná teszi azt, a nélkül, hogy teljesítő képességét csökkentené. A becsa-tolt rajzok szerint teljesen kizárt

3. sz. rajz.

dolog, hogy az esetleges sérülé-sek súlyos természetűek lehes-senek, mert a görönd a kések előtt kimart csekély hornyoláson kívül, kiugró részekkel nem birnak és mert még a csavartokok fejei is úgy vannak alakítva, hogy kerületükön a görönd köpönyeg-felületéhez pontosan és kiugrás nélkül hozzásimuljanak. Nagy biztonságán fölül a görönd még azon előnyös oldallal is bír, hogy a gép sokkal csendesebben dol-gozik, mint a négyszöges kés-göröndnek alkalmazása esetén, mert a levegő áramlásával szem-ben ellentállást nem fejt ki. A kerek késgörönd mindezek fölött, még a kések kopását is csök-kenti. A 2. sz. rajzban a régiebb szerkezetű négyszöges kés-görönd van bemutatva. A 3. sz. rajzban bemutatott súlyos sérülést a négy-

szöges késgöröndön az okozta, hogy a munkás keze az asztal lapjának széle és a görönd közé került. Ezen eshetőséget a kerek késgörönd alkalmazása teljességgel kizárja mert itt legfeljebb felületi sérülések és horzsolások

4. sz. rajz.

történhetnek és ezek is csak nagy gondatlanság esetében. (L. a 4.sz. rajzot.) A két, gyakorlati életből vett, sérülésnek egymással való szemben állítása, a kerek késgörönd közgazdasági jelentőségét szembeötlővé teszi és már is azt eredményezte, hogy a szerkezet fokozódó terjedésben van. Megjegyezzük, hogy ezen biztonsági késgörönd, a hornyolás céljait is szolgálhatja. — Magyarországon is szabadalmazva van. A képviselőt Magyarországon és Ausztria részére Topham G. és Tsa czég vállalta magára. (Wien. X/1. Gudrunstrasse No 159.) — (U. Marb. 1907.. 28 sz)

Közgazdaság.

Az Iparegyesület és a szénkérdés. Az Országos Iparegyesület a szénkérdés tárgyában felterjesztést intézett a kereskedelemügyi miniszterhez. Erre a felterjesztésre a kereskedelemügyi miniszter leiratban értesítette az egyesületet, hogy a pénzügyminiszterrel tárgyalásokat folytatott az iránt, hogy a bányakapitányságok a kerületüknek széntermelését időnként mutassák ki. (U. 1907. 259. sz.)

A szénjog a bányatör-

vényben. — A Magyar Bánya- és Kohóvállalatok Egyesülete, az 1903 évi bányatörvényjavaslat 1-3 §§. tárgyában az Országos Magyar Gazdasági Egyesülettel közös értekezletet tartott. Barony János, az O. M. G. E. kiküldöttjének előadása után az O. M. G. E. által már elfogadott következő határozati javaslatot ajánlotta: 1.) Mondja ki a szakosztály, hogy az 1903 évi bányatörvénytervezet 2. és 3. §§. aiban lefektetett azon elv ellen, hogy t. i. a szén is a szabad ásványok közé soroztassék és, hogy a szénbányászat joga elvéteessék a földtulajdonosoktól, a leghatározottabban tiltakozik. 2.) Úgy a jogegység, mint az igazság érdekében kívánatosnak tartja, hogy a szén a jövőben (a szerzett jogok tiszteletben tartása mellett) Erdélyben és a volt Határörvidéken is ezentúl a földbirtok tartozéka legyen.

A magyar Bánya- és Kohóvállalatok Egyesülete hozzájárult az O. M. G. E. javaslatához és álláspontját a két egyesület a kormányhoz intézendő együttes felterjesztésben fogja kifejteni. (U. 1907. 261. sz.)

A Felső-Sziléziából Magyarországra szállított kőszén, brikett és koks az 1906 év folyamán — 971833 t volt. (a miből 929182 t kőszén, 751 t brikett és 41900 t koks). — Bánya- és kohó helyeink a főösszegekből a következő tömegekkel részesedtek: Alsó-Sajó: 1315 t; Bazin: 3530 t; Diósgyőr-Vasgyár: 10877 t; Dobsina: 4387 t; Garamberzencze (Selmezbánya): 2222 t; Kalán-Zeykfalva: 21879 t; Kis-Terence: 1089 t; Krompach: 16675 t; Margitfalva: 1083 t; Nyustya-Likér: 3116 t; Ózd: 16479 t; Zólyombrézó: 391 t;

Zólyom-vasgyár 3283 t. —

Hirek.

(A hazai bányászat és kohászat köréből.)

Kincstári kálisóbányászat Magyarországon. — A „Pesti Napló“ (1907. 263. sz.) hírül hozza, hogy a pénzügyminisztérium az erdélyi sóterület sóforrásai anyagának megvizsgálásával a földtani intézet kémiai laboratoriumát megbizta. És egyidejűleg geológiai tanulmányokat is végeznek a helyszínén a káli-sók felkutatásában, mert a pénzügyminiszter elhatározta, hogy a Mezőségen, Nagysármás község területén a kincstár számlájára kálisóbányászatot fog üzembe helyezni. A kutató mélyfúrást már legközelebb megkezdik. —

Egy bányavállalat csődje.

A Magyarországi bánya- és petroleum-részvénytársaság budapesti bejegyzett cég ellen (üzlete VII. k. Erzsébet-körút 54. sz.) a budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék csődöt nyitott. (M. H. 1907. 264. sz.)

A nemzetközi balesetügyi kiállítás bíráló bizottsága a múlt héten befejezte munkálatait és Hieronymi Károly elnökletével tartott teljes ülésében jóváhagyta a zsüri-osztályok javaslatait. Bányász- és kohász körökből díszoklevelet kaptak: Ganz és társa vasöntő és gépgyár r. t. Budapest; M. kir. államvasutak igazgatósága; M. kir. bányai igazgatóság Selmeczbánya; M. kir. főbányahivatal Zalathna.

(A külföld bányászatanak és kohászatának köréből.)

Freibergen az állami ércbányászat leszerelése a kormány és a tör-

vényhozó testület között megállapított tervezetnek megfelelően folyamatban van. Az 1908-09 évi számadási időszakot 1300 bányamunkással kezdve, 1150 bányamunkással akarják lezárni. A munkásokat egyelőre még a „Himmelfahrt“ és a „Himmelfürst“ bányákban fogják alkalmazni. 1906 év végével a bányamunkások létszámát már 1370. apasztották. — Azóta a munkások önkéntes eltávózkodása jelentékenyen csökkent. Hogy a leszerelés tervszerint keresztül vihető és a költségek előirányzata betartható legyen valószínűleg sok bányamunkást, azok ellenkezése dacára is, el fognak bocsátani. Felsőbb utasítás szerint, lehetőleg kiméletesen és jóakarattal fognak a mellett eljárni. — Nemcsak a bányamunkások, de a bányászati altisztek és tisztviselők jövő sorsa is nagyon kétségessé kezd alakulni azonban Szászország ezen hajdan elsőrangú ércbányászati központján, mert más hivataloknál és más üzemeknél való elhelyezésük nagy nehézségekbe ütközik. Ugy tervezik, hogy a bajon a főigazgatóságnak fokozatos feloszlata útján segítenek. Ha 1908 év még és Freibergen az állami ércbányászatot teljesen üzemem kívül helyezik. Ma 839400 márkával irányozták elő a bevételeket és 1781400 márkával irányozták elő a kiadásokat úgy, hogy az üzemnek fenntartása, normális viszonyokat feltételezve 942099 márk veszteséggel fogja terhelni Szászország 1908-09 évi mérlegét. (D. Erzbergb. 1907. 21. sz.)

Fizetésrendezés a leobeni és pribrami bányászati főiskolákon. —

Leoben és Pribram bányászati főiskolái tanárainak, adjunktusainak, asztisztenseinek és konstruktöreinek rangfokozatát, illetményeit és szolgálati viszonyát Ő Felsége f. év. szeptb. hó 10 én kelt legfelsőbb elhatározása alapján az osztrák egyetemnek és velük egyenlőrangú főiskolák szervezési szabályzata értelmében rendezték és a magasabb illetményeket f. évi április hó 1. étől kezdődőleg utalványozták. A bányászati főiskolák ren-

des tanárai a VI rangosztályba vannak sorozva és évi 6400. K fizetést élveznek, a mely 5-5 évenként (bezárólag a 25 évig), az 5 ik és 10 ik év után 800 K val, a 15 ik és 20 ik szolgálati év után 1000 K. val a 25 ik tanári szolgálati év leteltével (ötödéves pótlék címén) 1200 K val emelkedik. — A rendkívüli tanárok a VII rangosztályba vannak sorozva és vagy díjazás nélkül vagy 3600 K. évi fizetéssel szolgálnak. A fizetett rendkívüli tanárok szolgálatuk betöltött 20-ik éveig részesülnek az ötödéves pótlék kedvezményében még pedig úgy hogy az 5-ik és 10-ik szolgálati év után 800-800 K. a 15-ik és 20-ik tanári év után 600-600 K. több fizetést kapnak. Az adjunktusok a IX. rangosztályba tartoznak, 2400 K. évi fizetést és trienniáispótlékeket élveznek úgy, hogy 3 szor három évenként, 300-300 K. fizetésemelésben részesülhetnek. — A konstruktörök illetményeinek megállapítása, esetről esetre történik. — Az aszisztensok évi 1400 K alapfizetéssel kerülnek a bányászati főiskolákra, illetményeiknek aszisztensai minőségben elérhető maximuma 2600 K lehet; fizetésük emelése 2 évenként 300-300-K val történik. Hivatalos utazásoknál a konstruktörök a IX., az aszisztensok X. rangosztály számára megszabott illetményekre vannak jogositva.

Munkásmozgalmak.

(Magyarországon.)

Penszilvania kőszénbányái számára kivándorlási ügynökök dolgoznak Erdélyben, különösen a székelység körében keresik áldozataikat, kiket fényes ígéretekkel csábítgatnak a meszes idegenbe. A rendőrség minden lehetőséget megtesz, hogy az ügynököknek útját állja.

(A külföldön.)

Niederlausitzban az ottani szénmunkások strájkja a mely juniustól mostanáig tartott november hatodikán teljesen megszűnt. A munkások 18 százalékos béremelést kaptak. — (B. H 1907. 264 sz.)

Balesetek.

(Magyarországon.)

Szénomlás folytán október hónap 26.-án, *Salgótarján*-ban a Frigyes-aknában, egy bányamunkás igen súlyosan megsérült. — A sérültet lakásán ápolják. (St. L. 1907. 44. sz.)

(A külföldön.)

Szénsav mérgezés folytán elpusztult okt. 17. én, Kuttereschitzben a „Ludwig”-akna V. sz. külső fejtésében (Brüxer Kohlen-Bergbau-Gesellschaft) Heine V. bányamérnök és Kühnel H. bányamunkás. — **A kokszoló kemence ajtajának felnyitása.** közben, a lehalott tüzes ajtó a Lothringen bányán („Ruhr kerület”) okt. 23. án, egy munkást megölt. **Szénomlás** folytán elpusztult egy bányász Beuthenben, a Heinitz-bányán, okt. 25. én. **Kőzetomlás** két munkást ölt meg a Honigmond érczányában (Poroszország), okt. 29. én. —

Irodalom.

(Bányász és kohászirodalmi újdonságok Magyarországon és a külföldön.)

A bányászat illusztrált kézi műszótára. (Illustriertes Handlexikon des Bergwesens) mely *Selbach K.* titk. bányatanácsost vallja szerzőjének 719. oldal terjedelemmel 1237. szö-

vegrajzzal és több táblamelléklettel megjelent. Ára füzva 33 K. — Megszerezhető: Grohmann Gy. és Joerges A. özv. és fia könyvkereskedésében Selmezbányán, kényelmes havi részletekben is. — Nem sablonos irodalmi recenzió, hanem igaz meggyőződésből eredő hátrózott állítás, mikor e munkáról azt mondjuk, hogy hasznos és jeles kézikönyv, melynek egy gyakorlati bányász asztaláról sem szabadna hiányozni. Sajnos csak az, hogy nem magyar, hanem német irodalmi termékről kell ezt a dícsérő bírálatot hoznunk. Minden megvan ebben a munkában, még pedig tömören és kimerítően, a mit a praktikus bányászembernek a telepísimeret köréből, a kutatásról és mélyfúrásról, a bányamivelés technikájának minden részéből, a (német) bányajogról, a bányásztisztek és bányász munkások egymás között való viszonyáról, a bányászat közgazdasági viszonyairól, tudnia kell. A műszótár, a menyinyire azt, az eddig rendelkezésünkre állott rövid idő alatt, a részletekben is megítél-nünk lehetett valóságos betűsorba foglalt bányászati enciklopedia, mely minden, különlegesen szakba vágó kérdésben, teljes és kimerítő, helyes felvilágosítással szolgál. Ha valamit kifogásolunk ez az, hogy rajzai részint csak külső nézetek, részint pedig csak odavetett vázlatok, a melyeknek helyessége ugyan kifogástalan, a szemlélőre való behatása azonban nem nagyon kedvező.

A műszaki rajzolás és eszközei. ezímen egy kis munka jelent meg, a mely igazi vezetője mindazoknak, a kik műszaki rajzok készítésével foglalkoz-

nak. Tárgyalja a rajzolásnál használt anyagok, szerek, eszközök leírását, használatát, azok előnyét és hátrányát, nemkülönben útmutatásokat tartalmaz a műszaki rajzok szakszerű, világos és csinos kiviteléhez. Ára 3 korona. Megjelent a „Patria” irodalmi vállalat és nyomdai r. t. kiadásában. — Megszerezhető: Grohmann Gyula és Joerges A. özv. és fia könyvkereskedésében, Selmezbányán. —

Különfélék.

A második Simplon alagút. Bernből jelentik, hogy a szövetségi tanács a szövetségi vasútak igazgatóságával egyetértően azt javasolta a szövetségi gyűlésen, hogy a második Simplon alagútát haladéktalanul megépítesse és a Simplon-alagút vállalkozó társaságot a terv megvalósítására felszólítsa. (P. N. 1907. 530.)

Füsttől mentes szén. — Menyinyi sóhaj és óhaj hangzott el már azért, ha füsttől mentes volna a szén. A füstfogók és füstöt emésztő készülékek csak félbemaradt találmányok s nem elégítik ki a köz-kívánalmakat s bizony a füstöt-emésztővel gyomrában is okádja a fojtó füstfellegeket minden jóra való kürtő. Egy angol mérnök nagyszerű találmányáról adnak hírt most Londonból. Thomas Parker ugyanis a világító gáz előállításának elmélete alapján mentesítette a szenet a füst-

től. Ott ugyanis kivonják a gáznemű anyagokat és hátramarad a kokszt, a mely még mindig igen jól értékesíthető fűtőanyag. Parker valósággal lepárolja a szenet, a füstöt termelő anyagokat kivonván a szénből alacsony hőmérséklet mellett. A szén kalorikus természetű alkotórészei mindazonáltal érintetlenül maradnak s végül fénylő oly anyag marad hátra, a melynek hőértéke a szén hőértékénél jóval nagyobb. Ezenkívül ez a fénylő szénkivonat füstöt nem képez égése közben. Parker kísérletei a híradások szerint teljes sikert arattak és szír Richmond, az angol királyi akadémia tagja, a ki a szénnek füsttől való mentesítésére alakult társaság elnöke, már meg is vásárolta Parker szabadalmát. (M. Ng. 1907. 44. sz.)

Közérdek.

Felhívás Magyarországi összes bányász és kohász altisztjeihez.

Igen tisztelt kartársak!

A „Jó szerencsét” heti szaklapnak 5. ik számában letti befejezve a selmeczi kerületi egyesület alakuló közgyűlése által elfogadott „Bánya és kohóaltisztek Országos Egyesület” alapszabálytervezetének közlése. —

Tisztelettel felhívom az ország minden bányahelységeinek, vasgyárainak, kohótelepeinek és a bányászattal vagy kohászattal összefüggő üzemek összes

altisztjeit, hogy alakulóban levő országos egyesületünk minél előbbi megalakulása érdekében szervekedő kerületi gyűléseiket f. évi november havában megtartani szíveskedjenek.

E gyűlésteken a „Jó szerencsét” heti szaklapban leközölt alapszabály tervezetünk pontozatait figyelemmel tárgyaljátok le s az esetleges módosításokkal együtt a gyűlés lefolyásáról vezetett jegyzőkönyv másolatát hozzam haladéktalanul küldjétek be.

Válaszlatok gyűléseteken egy vagy több kiküldendő képviselőt magatok közül, kik országos egyesületünk alakuló közgyűlésén benneteket képviselni lesznek hivatva annyira szavazati joggal, a hányszor 10-10 taggal bír kerületek. Ha egy kerületben a tagok száma például 35, akkor a kiküldendő képviselő 3 szavazattal, — ha pedig 36 a tagszám, akkor 4 szavazati joggal fog bírni.

A kiküldendő képviselőitek neveit és a részükre 4 napi időtartamra megállapított s általatok fedezendő s azonnal behajlandó útiköltség menyiségét valamint annak a városnak a nevét is foglaljátok jegyzőkönyvbe, a hol országos alakuló közgyűlésünket megtartani legalkalmasabbnak gondoljátok.

Felhívlak benneteket igen tisztelt kartársak, hogy mindazon kérdéseiteket és megjegyzéseiteket melyek alakuló félben lévő országos egyesületünkre vonatkoznak, valamint mindenféle közzétenni szán-

dékolt az országos egyesület megalakulására vonatkozó tudósításaitokat, felhívásaitokat nem a szerkesztőséghez, hanem hozzám küldeni sziveskedjete, mert a szerkesztőség megállapodásunk értelmében, leendő országos egyesületünk, önállóságának és független szervezetének, minél tökéletesebb kidomborítása végeit és ügyünk önálló, az idegen befolyás látszatát is teljesen kizáró vezetésének biztosítása érdekében, egyelőre csak a szervezkedő bizottság később pedig csak az egyesület elnökségétől jövő kéziratokat fogja a lap, részünkre fentartott rovatában leközölni.

Mindnyájatoknak szívélyes üdvözetet küldve, kíván

Jó szerencsét!

Selmezbányán Ferenczknán
1907. év November 4 én.

Gindl István. s. k.

Az országos altiszti egyesület szervező bizottságának elnöke.

Állást-közvetítés.

Pályázatok.

Magánvállalatok részéről.
(Altiszti állásokra.)

Harminczegy éves, nős, bányásziskolát jó eredménnyel végzett egyén ki jelenleg 500 K évi fizetéssel, szabad lakással és 24 úrköbméter fajárandósággal van 15 év óta egy helyen alkalmazva, — gépműhelyben, vasgyárban, vagy nagyobb bányatelepi kovács vagy gépjavitó műhelyben keres művezetői alkalmazást. — A ajánlatokat szíveségből elfogad és továbbít a szerkesztőség. 1 — 3.

Kinevezések.

(A m. kir. bányakincstárnál.)
(Tiszti állásokra.)

A pénzügyminiszter Woditska Ist-

ván kohófőmérnököt k. bányatanácsossá és a selmezbányai magy. kir. kohóhivatal főnökévé nevezte ki. —

Áthelyezések.

(A kincstárnál)

(Az altisztek létszámában.)

Grünzweig Vilmos és Bránzsky István kir. bányaaltsztek Hodrusbányáról, Pokorny János, kir. bányafelügyező Selmezbányáról, Bozovicsra vannak áthelyezve. —

Halálozások.

Pehm Imre, m. k. bányakapitány, november 1. én életének hetvenedik évében Besztercebányán meghalt. Nagyon tevékeny, kedves modorú szaktársat veszítettünk halálával. Nyugodjék békével. Öszinte tiszteletünk emlékének. —

Liberth Lajos, m. kir. kincstári gépintéző, 70 éves korában, október hó 30-án Nagybányán meghalt. Temetése november hó 1. én d. u. 3. órakor volli. (Nb. és V. 1907. 44. sz.)

Szerkesztőség postája.

Vidéki munkatárs Zalatna. —

A felajánlott dolgozatot kérjük. A részlet-kérdésekről annak idején levélileg tanácskozni fogunk. (102. XI|2 1907.)

P. M. Budapest. A rajzot olyan nagyságban kérjük, hogy a lap-oldalon kényelmesen elférjen. Színes vonalozások és betűzések feltétlenül mellőzendők.

Kiadóhivatal postája.

(Előfizetések nyugtatója.)

1907. október hónapra fizetett:

Akna Sugatagon: Cserveny Gy., Aranyidán; Klein J., Diósgyőrön; Anger J., Halljárszky J.; Felsőbá-

nyán: Dávid M., Krusniczky P., M. K. bányaisk. tan. ifjúsága., Marosán G., Narát S. Oláh M., Petruska K., Sztan-nyó F. Tirnován K., Tyvia A.; Hegy-
bányán: Hollík J.; Hird-en: Ore-
musz F.; Kőrmőczbányán: Lukács
J.; Nagybányán: Moldován M.;
Oláhláposbányán: Hegyi Gyár-
fás.; Selmezbányán: Bohánszky
V., Farkas P., Urbán J., Voditska J.
Valeamorin: Schuber F.; Vaskkő-n
Czeller J.; Verespatakon: Le-
ach M.; **1907 november hónapra
fizetett:** Budapesten: Daubner J.,
Haurík J., Laczko L., Lochschmidt K.,
Marikovszky A., Pinta M., Szelekovszky
B.; Hegybányán: Drozsdják A.;
Hodrusbányán: Grünzweig V.;
Selmezbányán: Angyal R., Bal-
lay J., Becska J., Brettschneider F.,
Dániel M., Gindl János., Gindl József.,
Haniska A., Hillay M., Hodzsa M., Ho-
nek J., Kartalik A., Kellner A., Keusch
T., Kocsis P., Ladzianszky J., Laval A.,
Lochschmidt Gy., Matejka Gy., Miresz
Fl., Pataky S., Pohly J., Pokorny J.
Preisz F., Rudnai A., Szabó F., Szedlák
J., Urbancsok J., Urbán V., Vancso J.
Szent Antal-on: Buzafka Gy., Sze-
pesi L.; **1907. okt — nov. hónapra fi-
zetett:** Alsó Hámoron: Daubner L.,
Diósgyőrön: Marosán Gy., Oren-
csák V., Hegybányán: Schmidt K., Si-
pos J., Hodrusbányán; Molnár L.,
H. Kristyóron: Bukova L.,
Karász-on: Gasparik V., Komlón:
Schreiber J., Kőrmőczbányán:
Müllmann R., Schlosser J., Nagybá-
nyán: Rusz S.; Oláhláposbányán:
Árkosi S.; Selmezbányán: Jakub-
csák S., Mayer J., Petyko J., Pischl L.,
Prhal N. Szlezák M., Telekes L.; Ve-
respatakon: Schreiber Á.; **1907
nov.—decz. hónapra fizetett:** Hegy-
bányán; Sorek J. **1907—1908. nov.
jan. hónapra fizetett:** Toroczkón:
Brück J.; **1907—1908 első negyedére
fizetett (3 számért):** Annavöl-
gyön: Galba A.; A. Hámoron: Pome-
kác A.; Budapesten: M. kir. iőfém-

jelzőhivatal; Deésaknán: M. kir. só-
bányahivatal; Diósgyőrön: Bilinsz-
ki J., Kristek D.; Dobsinán: Kirscher
S.; Dorogon: Jávorka M.;
Felsőbányán: Baumeith K.; —
M. kir. bányaiskola; Gurabrázán:
Jank Gy.; Hegybányán: Schousik
A.; Tihanyi K.; Hodrusbányán:
Bránszky J.; Kazanesden: Drechster
F., Lager S.; Kőrmőczbányán:
Gröbel E., M. K. Bányahivatal.; Poli-
csek J., Schwartz Gy.; Maros-Ujvá-
ron: Bedő István.; Kurucz Répás P.;
Lányi Gy.; Nagyágón: Tatter J.;
Nógrád-Verőczen: Krausz M.
Oláhláposbányán: Márjás L. Neu-
bauer L., Ó Radnán: Kulik A.; M. K.
bánya és kohóhivatal.; Perczesen:
Rusiczki A.; Selmezbányán: M.
K. kohóhivatal.; Tokodon: Prohász-
ka F.; Tolnaváralján; Gaul A.;
Zalatnán: Kapros K.; **1907—1908
év első felére fizetett (26 számért):**
Járdánházán: Holvath A.; Petro-
zsényben: Bielik Ernő.

Lap zárása: 1907. nov. 7. d u. 5. óra

TARTALOMJEGYZÉK.

Bevezető. — A bányásziskolák szer-
vezésének kérdéséhez. — **Tudomány
— Gyakorlat:** Asványsszenek. —
Szemlelő Bányászat: Érczek előké-
szítése levegő áramlás segítésé-
gével. — Gépüzemű közetet-fű-
rás. — Szénszállítás a fejtések-
ben. — **Fémkohászat:** A tiszta
mangának és ötvözeteinek gya-
korlati alkalmazása. — **Gépészet:**
Biztonsági görönd megmunkáló
gépek számára. — **Közgazdaság:**
Az iparegyesület és a szénkérdés.
— A szénjog a bányatör-
vényben. — A Felső-Sziléziából
Magyarországba szállított szén.
Hírek. — **Munkásmozgalmak.** —
Balesetek. — **Irodalom.** — **Külön-
félék.** — **Közérdek.** — **Állást köz-
vetítés.** — **Halálozások.** — A szer-
kesztőség és kiadóhivatal postája.